

AB-VİETNAM TİCARET ANLAŞMASI

HAZIRLAYAN:
SEVAL İSKENDER
TOBB BRÜKSEL TEMSİLCİLİK OFİSİ

VİETNAM TİCARET ANLAŞMASI AB'NİN YENİ NESİL STA'LARINA İYİ BİR ÖRNEK TEŞKİL EDİYOR. ANLAŞMANIN YÜRÜRLÜĞE GİRMESİYLE BİRLİKTE İKİ TARAF ARASINDAKİ TARİFELERİN YÜZDE 99'UNUN KALKMASI BÜROKRATİK İŞLEMLER VE DÜZENLEYİCİ KURALLARDAN KAYNAKLANAN TİCARİ ENGELLERİN BERTARAF EDİLMESİ COĞRAFI İŞARETLERİN KORUNMASININ GÜVENCE ALTINA ALINMASI ÖNGÖRÜLÜYOR.

Fotoğraflar: Dünya Gazetesi / Fotoğraf Arşivi

Günümüz çok taraflı ticaret düzeni, yeni pazar açılımları konusunda ülkeleri, ikili ve bölgesel ticaret anlaşmaları yapmaya yöneltmiştir. Serbest Ticaret Anlaşmaları (STA) ağının genişlemesi ile birçok ülke mal tedarikini STA ortaklarından temin ederken, STA ağlarının dışında kalan ülkeler tercihli ticaretin sağladığı imkânlarla erişememektedir. Avrupa Birliği (AB) de özellikle son dönemde imzaladığı ve “yeni nesil STA’lar” olarak kategorize ettiği anlaşmalar ile hem ülkeler üzerindeki politik gücünü artırmayı hem de hızla gelişmekte olan ülke pazarlarına kolayca erişebilmeyi hedeflemektedir. Bu şekilde uluslararası ticaretteki pazar payını koruyabilmekte, hatta artırabilmektedir.

Bu kapsamda, son dönemde müzakereleri tamamlanan anlaşmalardan biri de AB-Vietnam STA’dır. “Vietnam Ticaret Anlaşması” AB’nin yeni nesil STA’larına iyi bir örnek teşkil ediyor. Anlaşmada insan haklarına saygıdan çevrenin korunmasına, kamu alımlarından hizmetlerin serbestleştirilmesine kadar farklı alanlarda hükümler yer alıyor. Hatta insan haklarının ihlal edilmesi durumunda, ticaret anlaşmasının askıya alınması da dâhil olmak üzere uygun görülen tedbirlere izin veriyor. Söz konusu anlaşmanın 2019 yılında yürürlüğe girmesiyle birlikte, iki taraf arasındaki tarifelerin yüzde 99’unun kalkması, bürokratik işlemler ve düzenleyici kurallardan kaynaklanan ticari engellerin bertaraf edilmesi, coğrafi işaretlerin korunmasının güvence altına alınması, hizmetler ve kamu alımlarına ilişkin pazarların karşılıklı açılması öngörülüyor.

AB-Vietnam Ticaret Anlaşması’nın içeriği

1. Anlaşmanın yürürlüğe girmesiyle birlikte tarifelerin yüzde 99’u kalkıyor:

► **Makina ve makina aksam-parçaları:** Tarifelerin büyük bölümü sıfırlanıyor, geriye kalan ürünlerde ise beş yıl içinde kaldırılması öngörülüyor. Bu ürün grubunda mevcut tarifeler ortalama yüzde 35 oranında.

► **Motosikletler:** 150 cc motorun üstündekilerde tarifeler yedi yıl içinde aşamalı, arabalarda ise 10 yıl içinde aşamalı olarak kaldırılıyor. Mevcut durumda yüzde 75-78 oranında tarife uygulanıyor.

Vietnam Ülke Profili

Gayri Safi Yurt İçi Hasıla (Milyon \$):

240.779 (2018 tahmini)

Kişi Başına GSYİH (\$):

2.546 (2018 tahmini)

Büyüme Oranı (%):

6,6 (2018 tahmini)

Nüfus:

94.575.000 (2018 Tahmini)

Yüzölçümü (km2):

331.051

Başkent: **Hanoi**

Kaynak: **Ticaret Bakanlığı**

Vietnam Dış Ticareti

Vietnam 2001 yılında Güneydoğu Asya Ülkeleri Birliği (ASEAN) Serbest Ticaret Anlaşması’na katılmış, 2007 yılında da DTÖ üyesi olmuştur. Bu iki üyelik Vietnam’ın dış pazarlara açılımasını kolaylaştırmış ve dış ticaretinin giderek artmasını sağlamıştır.

► **Motorlu taşıtların aksam ve parçaları:** Yedi yılın sonunda tarifeler sıfırlanacak. Mevcut vergiler yüzde 32’ye kadar varabiliyor.

► **Eczacılık ürünleri:** İlaçların yarısında anlaşmanın yürürlüğe giriş tarihinde AB vergileri sıfırlıyor; geri kalanda ise yedi yıllık dönemde sıfırlanma öngörülüyor. Mevcut durumda AB, ilaç ihracatında yüzde 8’e varan vergi uyguluyor.

► **Tekstil ürünleri:** Tamamı anlaşmanın yürürlüğe girdiği tarihte kaldırılıyor. Mevcut durumda tarifeler yüzde 12’ye varıyor.

► **Kimyasallar:** Kimyasalların yüzde

70’inde anlaşmanın yürürlüğe girmesiyle vergiler sıfırlanacak. Mevcut tarife yüzde 25’e varıyor.

► **Şaraplar:** Yedi yıl içinde sıfırlanması öngörülüyor. Mevcut durumda yüzde 50’ye varan tarifeler uygulanıyor.

► **Dondurulmuş domuz eti:** Yedi yıl içinde vergiler aşamalı sıfırlanacak. Sığırtında üçüncü yılın sonunda, tavukta ise 10. yılın sonunda vergilerin sıfırlanması öngörülüyor.

AB, hassas tarım ürünlerinde pazarını tamamen Vietnam’a açmıyor. Örneğin pirinç, tatlı mısır, sarımsak, mantar, yumurta, şeker gibi bazı ürünlere AB kota uygulayacak.

2. Avrupa coğrafi işaretlerinin korunması: 169 adet özel coğrafi menşei olan Avrupa içecek ve gıdası Vietnam pazarında taklit ve sahteciliğe karşı özel olarak korunacak.

3. Avrupa ihracatına tarife dışı engellerin azaltılması: AB ve Vietnam, Dünya Ticaret Örgütü (DTÖ) Teknik Ticaret Anlaşması'nda belirtilen kuralların ötesine geçmeyi kabul etti. Vietnam düzenlemelerini hazırlarken uluslararası standartların kullanımını artırmayı taahhüt etmiş durumda. Anlaşma ayrıca bitki ve hayvan ürünlerinde ticareti kolaylaştırmak için sağlık ve bitki sağlığı tedbirleri hakkında bir bölüm içeriyor.

Diğer taraftan anlaşma, otomotiv sek-

töründe tarife dışı engelleri ele alan ve geniş kapsamlı hükümler içeren özel bir ek içeriyor.

4. Kamu alımları: Anlaşma sayesinde AB şirketleri, diğer ülke menşeli şirketlerden ayrıcalıklı olarak Vietnam tedarik pazarlarına erişimden yararlanacak. AB şirketleri Vietnam bakanlıkları ve önemli devlet teşebbüslerinin yanı sıra iki büyük Vietnam şehri olan "Hanoi" ve "Ho Chi Minh City" şehirlerinde kamu ihaleleri için teklif verebilecek.

5. Sosyal korunma ve çevre koruma standartları: AB'nin yeni nesil ticaret anlaşmalarının çok iyi bir örneği olan Vietnam Anlaşması çalışma şartları, sosyal korun-

ma, çevrenin korunması, sivil toplumun karar sürecine dâhil edilmesi, demokrasi ve insan haklarına saygı gibi hükümler de kapsıyor. Hatta insan haklarının ihlal edilmesi halinde anlaşmanın askıya alınması da dâhil olmak üzere, uygun görülen önlemlere izin veriyor.

6. Vietnam pazarının AB hizmet sağlayıcıları için açılması: Vietnam, AB şirketlerinin çevresel hizmetler, posta ve kurye hizmetleri, bankacılık, sigorta ve deniz taşımacılığı gibi sektörler dâhil olmak üzere geniş bir yelpazedeki hizmetler sektörüne, erişimini kolaylaştırmayı taahhüt etmiş bulunuyor.

7. İkili yatırımın teşvik edilmesi: Vietnam, aşağıdaki anahtar sektörlerde imalat yatırımlarını AB'ye açmayı taahhüt ediyor:

- Gıda ürünleri ve içecekler
- Gübreler ve azot kompozitler
- Lastikler ve tüpler
- Eldiven ve plastik ürünler
- Seramik
- İnşaat malzemeleri

Türkiye açısından genel analiz

1. Anlaşmanın Andorra Prensiği ve San Marino Cumhuriyeti'ne ilişkin Ortak Deklarasyonları: Anlaşmanın ekinde, AB'nin hali hazırda Gümrük Birliği Anlaşması olan Andorra Prensiği ve San Marino Cumhuriyeti'ne ilişkin ortak deklarasyon yer almaktadır. Deklarasyonlarda özetle; Andorra Prensiği ve San Marino Cumhuriyeti menşeli ürünlerin, "mutatis mutandis" bu anlaşma kapsamında Vietnam tarafından AB menşeli olarak kabul edileceği belirtiliyor. Ayrıca Andorra ve San Marino ile AB arasındaki Gümrük Birliği dikkate alınarak, Vietnam'ın AB'ye uyguladığı tercihli tarife muamelesinin aynısını Andorra ve San Marino'ya da uygulayacağı görülüyor.

2. AB ile Gümrük Birliği ilişkisi içinde olan ülkeler için Ortak Deklarasyon: "Turkey Clause" olarak da bilinen bu deklarasyonda, AB ile Gümrük Birliği kurmuş ülkelerin yükümlülükleri hatırlatılarak, bu ülkelerin Vietnam ile bir an evvel Serbest Ticaret Anlaşması müzakerelerini başlatma isteğinin Vietnam tarafından olumlu değerlendirileceği belirtilmektedir.

3. Vietnam Örneği; Türkiye açısından AB'nin imzalamış olduğu STA'lara ilişkin sorun:

1/95 Sayılı Türkiye-AB Gümrük Birliği Kararı'nın 16. Maddesi AB'nin imzalayacağı STA'lara Türkiye'nin uyum sağlamasını öngörmektedir. AB, üçüncü ülkelerle imzaladığı STA'lara yukarıda açıklandığı üzere Andorra ve San Marino ile ilgili maddeler ekleyerek bu ülkeleri anlaşma kapsamına almaktadır. Oysa Türkiye, AB ile Gümrük Birliği ilişkisine rağmen STA müzakerelerini ayrı yürüten ve eş zamanlı yürürlüğe koyma imkânına sahip olmayan ülke durumundadır.

Üçüncü ülkelerle eş zamanlı STA imzalanamaması ya da bazı üçüncü ülkelerin anlaşma müzakere etmeye hiç yanaşmaması

gibi sorunlar, Türkiye açısından uzun süredir devam eden sıkıntılardır. İlk etapta AB, STA uygulamalarındaki farklılığın ticaret sapmasına sebep olacağına farkında olarak, Gümrük Birliği Kararı'nın 16. maddesinde 2001 yılına kadar Türkiye'nin telafi edici vergi uygulamasına imkân sağlamıştır.

Ancak Gümrük Birliği'nin işleyişinden kaynaklanan STA'lara ilişkin sıkıntılar günümüzde devam etmektedir. Türkiye'nin yoğun girişimleri sonucu AB, üçüncü ülkeler ile imzaladığı STA'lara yukarıda bahsi geçen hükmü eklemiştir. Ancak bu hüküm sadece ilgili üçüncü ülkeyi Türkiye ile de STA imzalamaya davet etmekten ibaret olup, bağlayıcılığı olmadığından soruna kalıcı bir çözüm getirememiştir.

Vietnam Dış Ticareti (Milyon Dolar)

Yıllar	İhracat	İthalat	Hacim	Denge
2015	162, 017	165, 776	327, 793	- 3, 759
2016	176, 581	174, 978	351, 559	1, 603
2017	254, 121	235, 929	490, 050	18, 192

Kaynak: Ticaret Bakanlığı

Vietnam ihracatında başlıca ürünler; petrol yağları, ayakkabı, pirinç, kahve, balık ürünleri, mobilyalar, telefon, ses görüntü cihazları, baskı makineleri bunların aksam ve parçaları, fiber optik kablolar, tekstil ürünleri.

Vietnam ithalatında başlıca ürünler; petrol yağları, demir çelik ürünleri, telefon cihazları, otomotiv ve oto yedek parça, mısır, soya fasulyesi yağı katı atıkları, dondurulmuş balık, helikopter, mensucat, optik cihaz ve aletler, elektronik entegre devreler.

Başlıca ticaret ortakları; ABD, Çin, Japonya, G. Kore, Hong Kong, Hollanda, Almanya, Tayvan, Tayland.

Türkiye-Vietnam Ticaret Rakamları (Bin Dolar)

Yıllar	İhracat	İthalat	Hacim	Denge
2014	168.149	2.009.896	2.178.045	-1.841.746
2015	155.452	1.756.262	1.911.714	-1.600.811
2016	233.860	1.735.856	1.969.716	-1.501.995
2017	237.275	3.048.050	3.285.325	-2.810.775

Kaynak: TÜİK